

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено сучасний стан підприємств легкої промисловості України. Визначено перспективи подальшого розвитку даних підприємств.

Ключові слова: легка промисловість, виробництво, прибуток, фінансові результати

Abstract

The present state of enterprises of light industry of Ukraine is investigated. The prospects of further development of these enterprises are determined.

Key words: light industry, production, profit, financial results

Вступ

За оцінками експертів ринок одягу та взуття входить в 20 найрозвинутіших ринків України, українці витрачають на взуття та одяг приблизно 30-40% свого місячного доходу, що перевищує показники в країнах Західної Європи [1]. За рівнем споживання продукція легкої промисловості уступає лише продовольчим товарам, набагато випереджаючи ринки побутової електроніки, автомобілів та інших товарів [2, с. 165]. Саме тому, досить актуальними є питання аналізу стану та перспектив розвитку легкої промисловості України.

Метою роботи є формування напрямів розвитку легкої промисловості України.

Основна частина

Легка промисловість є важливою галуззю народного господарства, яка включає в себе 17 підгалузей: текстильну, трикотажну, швейну, шкіряну, взуттєву, хутрову, галантерейну та інші галузі. Згідно з класифікацією видів економічної діяльності, вітчизняна легка промисловість складається з трьох основних груп: текстильне виробництво, виробництво одягу та взуття, а також виготовлення товарів зі шкіри і хутра.

За регіональним розрізом найбільше підприємств легкої промисловості зосереджено на Харківщині та Львівщині. У п'ятірку лідерів входить Житомирська і Дніпропетровська області, а також Київ.

Швейна промисловість належить до сфери виробництва товарів народного споживання, яка завжди приваблива для інвесторів, що визначається такими чинниками [3]:

- швидкий обіг капіталу (або короткий термін обігу); низькою енергоємністю виробництва (1-3% валових витрат);
- незначний вплив на довкілля;
- значний експортний потенціал;
- соціальне спрямування (розвиток якої є необхідною умовою підвищення рівня життя населення);
- потенційне джерело податкових надходжень у бюджет.

Значну частку внутрішнього ринку займає багатопрофільний торгово-виробничий концерн «Текстиль-Контакт», основним видом діяльності якого є виробництво і реалізація всіх видів тканин, прикладних матеріалів, фурнітури (понад 20 тис. найменувань), трикотажних полотен, штучного хутра. Виробництво такого різноманітного асортименту стало можливим завдяки великим бюджетним замовленням на бавовняні, шерстяні і напівшерстяні тканини, а також на речове і постільне майно відомчого призначення для низки міністерств і відомств [4].

Іншим об'єднанням, яке має значний потенціал і швидко розвивається, є корпорація підприємств «Текстиль-Україна». До складу корпорації входять 27 підприємств по всій території України, де виробляється практично весь асортимент продукції легкої промисловості. Провідну роль у реалізації продукції на зовнішній ринок збуту відіграє АТ «Україна» (м. Житомир), що поставляє свої вироби до Німеччини, Чехії, Словенії, Хорватії, Угорщини, Польщі; АОЗТ «Черкаський шовковий комбінат», який реалізує шовкові тканини до США, Данії, Чехії, Угорщини; ВАТ «Рівнелъон».

Динаміка виробництва продукції підприємств текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів наведено на рис. 1, з якого видно, що в цілому підприємства легкої промисловості мають нерівномірну динаміку розвитку.

За даними аналізу, поступове нарощення обсягів виробництва продукції швейної промисловості відбувалося у 2016-2017 рр. Досить негативним є, що незважаючи на позитивну динаміку, в 2013-2015рр. та в 2018р. спостерігається спад обсягів виробництва продукції підприємств легкої промисловості. В 2016р. приріст обсягів виробництва склав 2,2%, а в 2017р. – 7,2%.

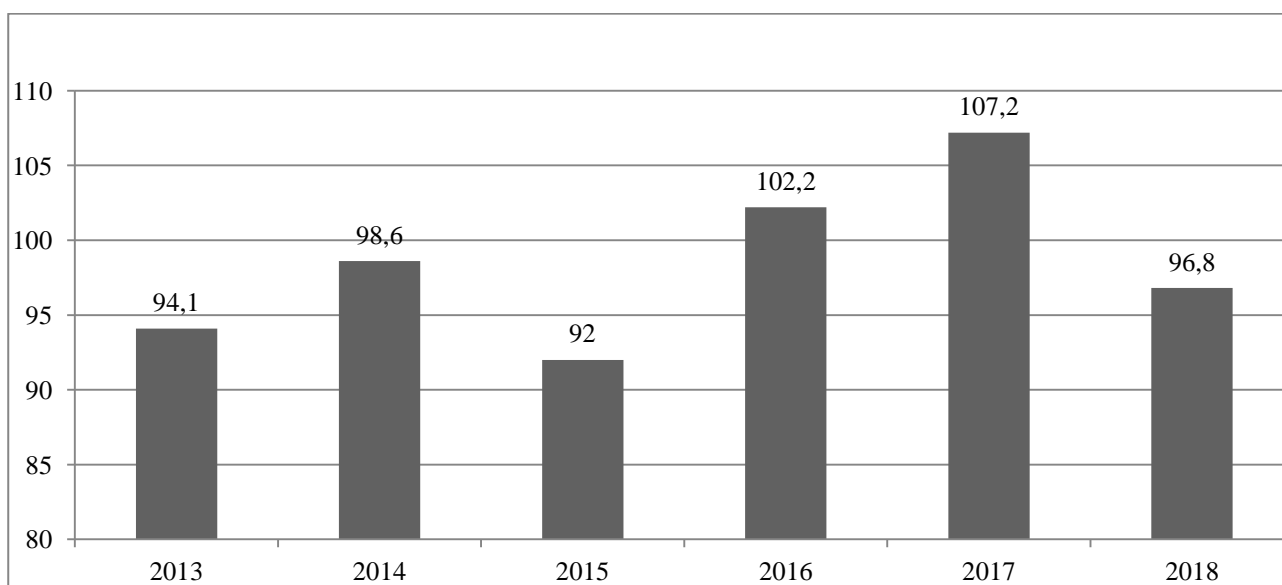

Рисунок 1 – Динаміка темпів зміни виробництва продукції підприємств текстильного виробництва, виробництва одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів (складено за даними [5])

Загальний обсяг внутрішнього споживання продукції легкої промисловості у 2017 р. становив 1,95 млрд дол. США. Незважаючи на збільшення обсягів реалізованої продукції вітчизняними виробниками обсяг роздрібного товарообороту українських товарів украї малий. Його частки коливаються по товарах: одяг та білизна з тканин – 5,5%, одяг зі шкіри та хутра – 1,9%, трикотаж верхній та білизняний – 5,1%, взуття – 3,5%, товари текстильні та галантерея – 26,1% і панчішно-шкарпеткові вироби – 38,1% [6]. Частка продажу споживчих товарів, які вироблені на території України, через торгову мережу підприємств по всіх товарних позиціях падає.

Досить позитивним є покращення фінансових результатів діяльності, що видно з таблиці 1.

Негативний фінансовий результат підприємствами легкої промисловості було отримано в 2014р., коли загальний збиток до оподаткування склав 478,7 млн. грн., а чистий збиток – 376,3 млн. грн.

Таблиця 1 – Динаміка фінансових результатів підприємств легкої промисловості, млн грн

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Фінансовий результат до оподаткування	255,3	-478,7	867,6	1641,2	1332,7
Чистий прибуток	162,5	-376,3	576,6	1318,3	1025,3

Протягом 2015-2016 рр. фінансові результати підприємств легкої промисловості мали динаміку зростання, а в 2017р. відбулось зменшення показників. В 2017р. фінансовим результатом до оподаткування підприємств легкої промисловості був прибуток в розмірі 1332,7 млн. грн., а чистий прибуток склав 1025,3 млн. грн. Разом з тим, досить позитивним є те, що спостерігається позитивна динаміка збільшення кількості підприємств, які отримали чистий прибуток в загальній їх кількості порівняно із тими, які отримали чистий збиток. З рис. 2 видно, що якщо в 2013р. чистий прибуток отримувало 66,2% підприємств легкої промисловості, то в 2015-2016 рр. частка таких підприємств зросла до 76,7%, що є досить позитивною динамікою. Разом з тим, в 2017р. спостерігається збільшення збиткових підприємств порівняно із 2016р. на 4,5%.

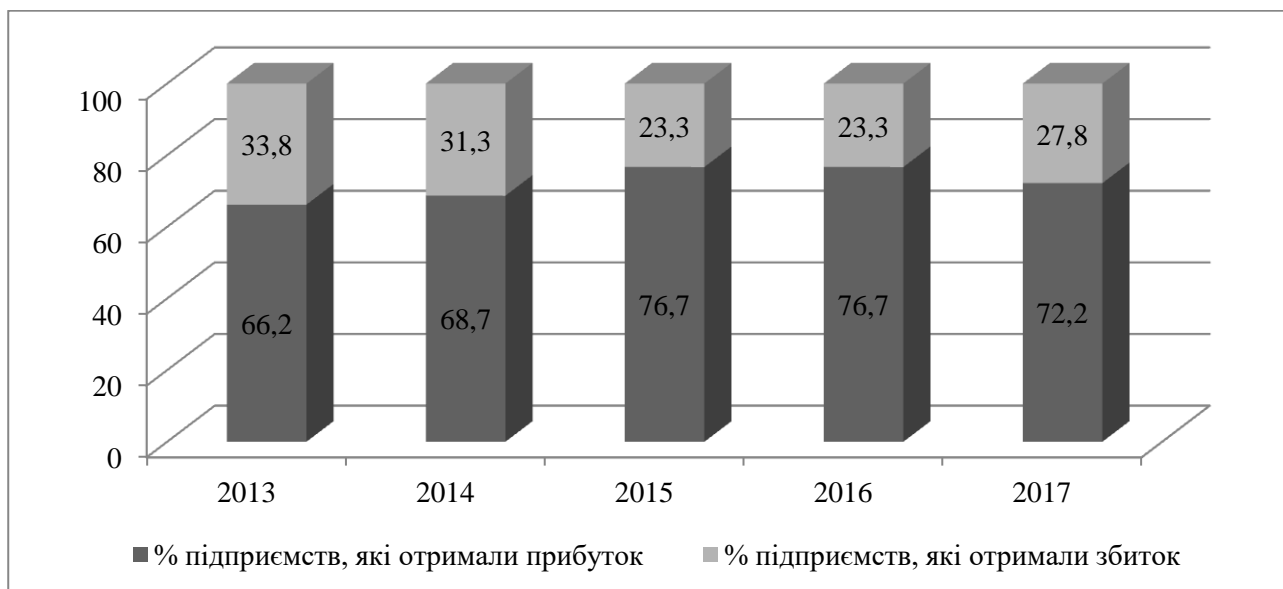

Рисунок 2 – Динаміка співвідношення прибуткових та збиткових підприємств легкої промисловості, % (складено за даними [5])

На світовому ринку позиції продукції легкої промисловості України забезпечують такі форми співробітництва: кооперація та інтеграція виробництва в ланцюгах створення доданої вартості, кооперація за давальницькими схемами; створення спільної з іноземними виробниками наукової, інформаційної та виробничої інфраструктури, донорська кредитна і державна, дипломатична та маркетингова підтримка у просуванні продукції на нові ринки.

Погіршення фінансового стану підприємств легкої промисловості спричинена в першу чергу низкою зовнішніх чинників, таких як:

- зростання цін на енергосервиси, що спричинило суттєве зростання собівартості виробленої продукції. Більшість підприємств не в змозі швидко й повністю провести модернізацію та оновлення основних засобів на енергозберігаючі;

- інфляційні процеси;

- зниження купівельної спроможності споживачів, які надають перевагу дешевшим речам, імпортованим з Китаю незважаючи на нижчу їх якість;

- військова операція на Сході України, яка спричинила закриття низки підприємств, зменшила платоспроможний попит. На сьогодні в зоні АТО ситуація є дуже складною: більшість підприємств не здійснюють діяльність, багато із них виявилися зруйнованими. Одиниці змогли вивезти лінії устаткування до безпечної зони. Зовнішньоекономічна діяльність у цих регіонах порушена, а зв'язок із внутрішнім ринком України підтримується лише за старими напрацюваннями, зв'язками. На території підконтрольній українській владі в галузі текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів працюють лише ТОВ ВТФ «Шарм» м. Лисичанськ, ФОП Смалій м. Рубіжне, ТОВ «Рубіжанська панчішна мануфактура», ТОВ «Старобільська швейна фабрика» та інші малі підприємства, які мають незначний вплив на обсяги виробництва [7];

- неможливість отримання довгострокових кредитів для значної частини підприємств легкої промисловості;

- відсутність виробництва спеціалізованого обладнання для виготовлення товарів легкої промисловості та запасних частин до нього;
- залежність текстильної промисловості від імпортованої сировини;
- нестабільність вітчизняної валюти, що спричиняє суттєве подорожчання імпортованої сировини.

Отже, в сучасних умовах значна частина споживачів надає перевагу дешевшій продукції з Китаю чи Туреччини. Суттєву частку ринку займають товари «секонд-хенду» з Європи.

Заповнення внутрішнього ринку імпортною продукцією різних цінових і якісних категорій, орієнтація вітчизняного споживача на іноземну продукцію, відсутність сировини, потрібної для виробництва одягу, а відповідно нерівні конкурентні умови спонукали більшість українських виробників одягу орієнтуватися на західні ринки, застосовуючи давальницьку схему виробництва. Однією з галузевих особливостей діяльності швейних підприємств України є толінгові операції. Близько 90 % діючих швейних фабрик співпрацюють з країнами Європи – Німеччиною, Данією, Польщею, Бельгією, Італією та іншими іноземними компаніями за давальницькою схемою з різною глибиною її використання [4]. Деякі підприємства виживають за рахунок давальницького виробництва, інші використовують давальницьку схему поряд з плановим виробництвом для додаткового завантаження виробничих потужностей. Такі операції мають низку недоліків, зокрема втрата самостійності підприємств у прийнятті стратегічно важливих управлінських рішень, що гальмує розвиток українських підприємств та українських торгових марок. Для вітчизняних підприємств застосування давальницьких схем, поряд з можливістю нарощення обсягів виробництва та завантажування потужностей, має й інші позитивні риси, серед яких запозичення передового досвіду іноземних замовників, використання новітніх розробок для подальшого власного виробництва.

Отже, одним із напрямків забезпечення зростання підприємств легкої промисловості є зменшення частки виробництва за давальницькою схемою за рахунок збільшення випуску продукції відповідної якості та асортименту для внутрішнього ринку, організацію власного планового виробництва.

Іншим напрямом подальшого розвитку легкої промисловості може стати забезпечення потреб вітчизняних виробників вітчизняною сировиною зважаючи на те, що кліматичні умови сприяють вирощуванню таких видів сировини як вовна, льон, шовк, конопля. Досягнути розвитку виробництва власної сировини для легкої промисловості можна здійснити подоланням кризи в АПК. Забезпечення легкої промисловості власною сировиною підвищить конкурентоспроможність вітчизняної продукції завдяки зниженню її собівартості.

Перспективним і конкурентоспроможним сегментом стає fashion дизайн як складова креативних індустрій. Розвиток моди у напрямі «made in Ukraine», етнотенденцій та хендмейду спричинив появу в асортименті продукції принципово нових та модних товарів, орієнтацію попиту на індивідуалізацію продукції.

Освоєння підприємцями нових способів ведення бізнесу, впровадження E-Commerce, вільний доступ до споживачів на світових market places без обтяжливого митного адміністрування сприяли інтернаціоналізації бізнесу, піднесенню fashion-дизайну.

Висновки

Розглянуто стан легкої промисловості в Україні. Визначено, що підприємства легкої промисловості мають значні перспективи покращення свого стану та підвищення рівня конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Фаріон Н. О. Сучасний стан легкої промисловості України: проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]/ Фаріон Н. О. // Ефективна економіка. – 2015. – №10. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4423>
2. Носова Н. І. Стратегічні напрямки державної підтримки легкої промисловості України в умовах лібералізації міжнародної торгівлі / Носова Н. І., Сараєва І. М. // Економічні інновації. – 2012. - № 47. – С. 165-177

3. Бродюк І. В. Інтеграція швейних підприємств України у європейський економічний простір [Електронний ресурс]/ Бродюк І. В. // Ефективна економіка. – 2015. – №1. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

4. Офіційний сайт Укрегпрому [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://ukrlegprom.org.ua/>.

5. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

6. Інформаційно-аналітична довідка щодо основних тенденцій економічного розвитку Луганської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://loga.gov.ua/sites/default/files/collections/dodatok_7.pdf

7. Посторонко В. М. Тенденції розвитку підприємств легкої промисловості України / В. М. Посторонко // Вісник ЖДТУ. – 2012. - № 1 (59) – С. 188-191.

Олег Анатолійович Шевченко – магістрант групи 1МФК-17м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: sheva_o@i.ua

Науковий керівник: **В'ячеслав Васильович Джеджула** – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Oleh A. Shevchenko – Department of finance and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: sheva_o@i.ua

Supervisor **Vyacheslav V. Dzhedzhula** – Doctor of Economics, Professor, Department of Finance and innovation management, Vinnytsia National Technical University